

su nam bliski i »naši« Hamlet i ostali likovi renesansnog umjetničkog stvaranja.

Budući da je cijeli ovaj period od XV st. pa na ovamo zapravo renesansa, jer predstavlja dovršavanje onog u renesansi u užem smislu otpočetog procesa izgradnje tehnicističke orijentacije na osnovi obnove antiknoga, može se reći da je cijeli taj povijesni period produbljivanje onog, prema Bibliji u raju zemaljskom početog, jaza između čovjeka i Boga, onog, dakle, procesa čovjekova padanja. Shvati li se sinteza čovjeka s Bogom kao jedna sublimna

etička kategorija, kao ideal čovjekove sreće i mira, onda zaista možemo s pravom ustvrditi da nam tehnika, zajedno sa svom prirodnom znanosti, usprkos činjenici da nas je obogatila mnoštom novih spoznaja, usprkos činjenici da nas je opteretila nizom tehničkih izuma i praktičnih pomagala, nije ipak na koncu pomogla ni malo u rješavanju naših bitnih, iskreno-ljudskih, naših iskonskih humanitarnih pitanja. Dapače, gurnula nas je uurnjavu za svakodnevnim praktikalijama, a ta urnjavu modernom čovjeku ona iskonska pitanja još snažnije ističe i prezentira.

Nikola Bićanić

ATANASIO G. MATANIĆ, IL CARDINALE AGOSTINO VALIER (†1606)
INIZIATORE DELLE COMPAGNIE DELLA SS. CARITA'
IN DALMAZIA ED ISTRIA

u Rivista di storia della Chiesa in Italia 12/1968, br. 2, Rim, 1968, 492-496

Djelovanje kardinala Augustina Valiera, prvoga apostolskog vizitatora posttridentinske reforme (1579—1580) u mletačkoj Dalmaciji i Istri, poznato je ne samo iz djela D. Farrantija nego još više iz novijih doktorskih radnja I. Vitezića (*La prima visita apostolica posttridentina in Dalmazia nell' anno 1579*, Rim, 1957) i M. Parata (*La riforma tridentina del clero a Parenzo e Pola*, Rim, 1960). U podizanju kršćanskog duha A. Valier, jedan od najpožrtvovnijih apostola kršćanske reformacije, širio je »djela«, »društva «ili »bratovštine« ljubavi. Tako su pod njegovim djelovanjem nastale i u nas bratovštine ljubavi, najprije u Hvaru, a zatim u Splitu, Trogiru, Šibeniku, Zadru, Rabu, Osoru, Cresu i Krku, dok u Istri najprije u Poreču, a zatim u Novigradu, Poreču i Trstu te drugim manjim mjestima.

Iz Archivio Segreto Vaticano (S. Congreg. del Concilio 1579. ff. 17r—19v) A. Matanić, pisac vrijedne monografije o titulu »Primas Croatiae« splitskih nadbiskupa i brojnih knjiga o franjevačkoj duhovnosti, objelodanio je akt osnivanja i kapitule Bratovštine Presv. Ljubavi u »magnifica et cattolica città di Sibinico« 26.

travnja 1579. Pisac je objavio taj dokumenat jer je on od ostalih ustanovljenih Bratovština Ljubavi najpotpuniji i najbolje je sačuvan.

U aktu osnivanja, sastavljenom na latinskom jeziku, Valier je naglasio kako je Bratovština potrebna Šibeniku zbog blizine turskog osvajača. Upravo ljubav, temelj inače svih kreposti, davat će snagu gradu Šibeniku u obrani od Osmanlija, ali i za otklanjanje drugih teškoća kojima su podložni svi ljudi. Stoga bi trebalo, naglašava se, da svak uđe u Bratovštinu jer će se kršćanin preko kreposti ljubavi najbolje klanjati Bogu i služiti udovima Isusa Krista — bližnjima. Osim vanjskih djela ljubavi Valier posebno traži unutarnja koja izviru iz srca i članovi Bratovštine moraju moliti Boga da on svojom milošću zagrije srca hladnih.

U 11 kapitula (glava), pisanih na talijanskom jeziku, uređuje se ustrojstvo i djelovanje Bratovštine.

Prvi i glavni poglavar Bratovštine jest Isus Krist, najbolji primjer izvanredne ljubavi (11. kap.). Bratovštinom su upravljala šestorica ljudi. Njih su za prvi put imenovali biskup i knez, a poslije su oni sami birali svoje nasljednike. Njihova je

služba trajala dvije godine (1. kap.). Između sebe oni su birali za dvije godine priora i blagajnika. Mogli su isti ljudi biti izabrani i drugi put, ali ne više (6. kap.) .Prvotna njihova dužnost bila je obilaziti bolesnike i bijednike, brinuti se oko podjeljivanja sakramenata umirućima te i materijalno ih pomagati (1. kap.). Zbog toga je Bratovština imala posebnog čovjeka (specijalista) koji je izdavao sirupe i lijekove siromasima (8. kap.) Osim toga, bratimi, a osobito njihovi upravitelji, morali su nastojati oko smirenja nesložnih građana ili javnih skandala, osim nepopravljivih psovača i grešnika koji su bili prepušteni biskupskoj vlasti (5. kap.). Svake godine, na osminu Uskrsa, Bratovština je održavala »ophod ljubavi« preko koje su bratimi stavljali u škrinju (baule) svoj dar, prema božjem nadahnuću i svojim mogućnostima (2. kap.). Jednako su bile postavljene škrinjice u šibenskim crkvama s natpisom »za djela ljubavi«, a propovjednici i ispovjednici morali su natkati vjernike da pomognu novcem Bratovštini (3. kap.). Upravitelji su na Božić, Uskrs i Malu Gospu priređivali večeru i bratimi koji su joj prisustvovali davali su dva marketa (sitni mletački novac), a zatim su davali za stol siromaha mjesečno jedan novčić (un bezzo). Njima je vizitator podijelio 40 dana oprosta (4. kap.). Novac što su ga bratimi na te razne način skupljali

spremao se u blagajnu. Ona se nalazila kod biskupa, a imala je dva ključa. Jedan je ključ držao najstariji plemić, a drugi najstariji građanin između šestorice izabranih (9. kap.). O ovom radu bratimi su raspravljali na sastancima, a sastanci su se držali svake prve nedjelje u mjesecu poslije večernje. Tu je prior, u prisutnosti biskupa ili njegova vikara, morao iznijeti prihode i rashode Bratovštine (6. kap.). Osim tih sastanaka šestorica izabranih mogli su i privatno raspravljati o poslovima, ali su o svemu morali obavijestiti biskupa ili njegova vikara, a oni su mogli u potrebi intervenirati u radu Bratovštine (7. kap.). Jednako su biskup ili njegov vikar sa šest izabranih upravitelja mogli, ako je bilo potrebno, od vremena do vremena nadodati i druge kapitule (11. kap.) Kao prvi izabrani upravitelji bili su šibenski plemići Ivan Divnić, Nikola Tavilić i Šimun Dobrović te građani Petar Melija, Šimun Saracen i Mate Donosk.

Objavljivanjem ovog dokumenta Matanić je osvijetlio djelovanje Crkve na društveno-karitativnom polju u teškim i sudbonosnim danima naše prošlosti jer su te Bratovštine Ljubavi s istim ustrojstvom i svrhom djelovale u našim gradovima. Stoga smo zahvalni Mataniću za ovaj mali, ali vrijedni rad. Očekujemo nove rezultate njegova istraživanja u Vatikanskom arhivu.

J. A. Soldo

NEKOLIKO RIJEČI NA PRIMJEDBU I ODGOVOR

Crkva u svijetu — broj 3., 1969. — objavila je, neposredno iza mog članka »Tri izdanja Novoga Zavjeta«, *Odgovor* o. Ljudevita Rupčića i *Primjebdu* o Rufina Šilića. Da sam na vrijeme dobio otisak *Odgovora* i *Primjedbe*, na njih bih se osvrnuo u 3. broju lista *Crkva u svijetu*. Držim, da nije ni sada kasno.

Još neobjelodanjen, moj je članak imao lijepih učinaka: razdragao je o. Šilića i o. Rupčića. Nadam se, da će taj članak, jedamput objelodanjen, imati još ljepših učinaka.

O. Šilić piše: »...neobično mi je drago, da je ovaj problem osvijetljen.« Problem, o kojemu govori o. Šilić, odnosi se na pitanja autora prijevoda Novoga Zavjeta, koji je tiskan u Sarajevu 1961.

O. Rupčić počinje svoj *Odgovor*: »Drago mi je da je o. Raspuđić odlučio izaći iz anonimnosti i konačno preuzeti na se i odgovornost i ponos za onaj dio prijevoda Novoga zavjeta, izdanog god. 1961. u Sarajevu, koji njemu pripada. A taj je dio svakako velik«.

Tako pišu.